

SYRJINTÄLAUTAKUNTA

Syrjintä, ohje, ravintola, omistajayhtiö, palvelu, etninen tausta, ihmisarvo

Diaarinumero: 1528/66/2005

Antopäivä: 31.1.2006

Vähemmistövaltuutettu pyysi syrjintälautakuntaa tutkimaan, tutkimaan onko yhdenvertaisuuslaissa säädettyä syrjinnän kieltoa rikottu ravintolan palvelujen tarjonnassa ja työntekijöille annetuissa määräyksissä, koska ravintola on kieltäytynyt tarjoamasta palveluja maahanmuuttajataustaisille ja ulkomaalaisille asiakkaille. Ravintolan työntekijät olivat hakijan selvityksen mukaan ymmärtäneet ravintolapäällikön ohjeet niin, että kaikilta ulkomaalaisilta on evätty pääsy ravintolaan ja työntekijöitä on kielletty palvelemasta heitä. Työntekijät olivat myös ilmoittaneet ravintolapäällikölle, että he eivät suostu asiakkaiden erottelemiseen näiden etnisen taustan perusteella. Syrjintälautakunta totesi, että yhdenvertaisuuslain mukaan syrjinnällä tarkoitetaan myös ohjetta tai käskyä syrjiä. Ohje tai käsky voi yhdenvertaisuuslakia olla esimerkiksi syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opastus, toimintaohje tai velvoite. Yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa voi rikkoa niin aktiivinen toiminta kuin toimimatta jättäminenkin. Yhdenvertaisuuslain noudattamista voidaan vaatia kaikilta, jotka joko ovat osallistuneet syrjivään päätöksentekoon tai joiden olisi syrjinnästä tiedon saatuaan tullut ryhtyä toimenpiteisiin lainvastaisen asiantilan korjaamiseksi. Syrjintälautakunta katsoi, että henkilöiltä, jotka olivat esiintyneet häiritsevästi ravintolassa, on voitu perustellusti evätä ravintolaan pääsy. Tämä ei kuitenkaan oikeuta yleisesti kieltämään sisäänpääsyä ravintolaan etnisellä perusteella niiltä asiakkailta, jotka eivät ole osallistuneet häiritsevään toimintaan. Asiakkaiden nimittelyn ”karvakäsiksi” on katsottava ulkomaalaisia asiakkaita loukkaavaksi ja tällä nimittelyllä on luotu myös ulkomaalaistaustaisia asiakkaita halventava ilmapiiri. Ravintolapäällikön olisi tavanomaista harkintaa käyttäen pitänyt tietää, että hänen vuoropäiväkirjaan kirjoittamansa ja tekstiviestinä antamansa ohjeet loukkaavat toisen henkilön arvoa etnisellä perusteella. Ravintolan omistajayhtiön olisi tullut ryhtyä toimenpiteisiin ravintolan omistajana niin, ettei ravintolan asiakasvalintaa ohjeisteta laissa kielletyllä tavalla. Syrjintälautakunta katsoi, että ravintolapäällikön ohjeet täyttivät syrjinnän määritelmän käskystä syrjiä ravintolapalvelujen saamisessa etnisen taustan perusteella. Syrjintälautakunta päätti kieltää ravintolan omistajayhtiötä, ravintolaa ja ravintolapäällikköä syrjimästä asiakkaitaan etnisellä perusteella.

Hakijan vaatimukset

Vähemmistövaltuutettu pyysi syrjintälautakuntaa tutkimaan onko yhdenvertaisuuslaissa säädettyä syrjinnän kieltoa rikottu Oulussa sijaitsevan Ravintola Otto K:n palvelujen tarjonnassa ja työntekijöille annetuissa määräyksissä, koska ravintola on kieltäytynyt tarjoamasta palveluja maahanmuuttajataustaisille ja ulkomaalaisille asiakkaille. Vastaajille tulee määrätä syrjintäkielto.

Hakijan selvitys tapahtumista

Virkansa puolesta hakemuksen syrjintälautakunnalle tehnyt vähemmistövaltuutettu kertoo, että Ravintola Otto K:n entinen järjestyksenvalvoja A, on ottanut häneen yhteyttä ensimmäistä kertaa joulukuussa 2004 liittyen Ravintola Otto K:n palvelujen tarjontaan ulkomaalaisille asiakkaille. Ravintolan työntekijät A, B, C, D ja E ovat myös yhdessä 7.12.2004 lähettäneet hakijalle selvitystä Ravintola Otto K:n toiminnasta.

Hakija kertoo kirjeessään syrjintälautakunnalle, että Ravintola Otto K:n omistus vaihtui ja ravintolaan palkattiin uusi ravintolapäällikkö F sekä uusi vuoropäällikkö. Ravintolassa oli aikaisemman omistajan aikana käynyt ulkomaalaisia ja maahanmuuttajataustaisia asiakkaita, jotka henkilökunta oli oppinut tuntemaan. Uusi ravintolapäällikkö F oli kuitenkin ilmoittanut tekstiviestillä työntekijöille, että 24.10.2004 lähtien ”koko Otossa pyörivä ulkomaalaisporukka” on porttikiellossa ja heitä ei enää ravintolassa palvella. F:n ohjeen mukaan poliisiin tuli ottaa yhteys, jos porttikieltoon määrätyt eivät suostu poistumaan.

Ravintolan vuoropäiväkirjaan oli tehty myös 24.10.2004 merkintä, jonka mukaan ”karvakädet” ovat ravintolaan porttikiellossa, heille ei myydä mitään, heidät pysäytetään jo ovella, jos mahdollista ja ongelmien ilmetessä kehotetaan ottamaan yhteys poliisiin tai F:ään. Vuoropäiväkirjaan tehdyn merkinnän mukaan poliisi oli poistanut viisi ulkomaalaista asiakasta, koska nämä eivät suostuneet muuten poistumaan ravintolan tiloista.

Hakijan kirjoittaman mukaan A sekä jotkut muut ravintolan työntekijät olivat ilmoittaneet ravintolapäällikkö F:lle käsityksensä siitä, että asiakkaiden erottelu näiden alkuperän perusteella oli lainvastaista. Tarjoilija E:tä kehoitettiin vaihtamaan työpaikkaa, mikäli uusi käytäntö ei hänelle sopisi.

A oli 2.12.2004 kutsunut kaksi Ravintola Otto K:n monivuotista ulkomaalaista asiakasta 5.12.2004 ravintolassa järjestettyyn itsenäisyyspäivänaaton vastaanottoon. Ravintolapäällikkö oli ilmoittanut A:lle, että jatkossa näitä ihmisiä ei kutsuta mihinkään ja jos ravintolan ulkomaalaispolitiikka ei A:lle sovi, voi tämä tehdä omat johtopäätöksensä ja lähteä.

Hakijan tietojen mukaan ainakin A on irtisanoutunut Ravintola Otto K:n palveluksesta sen asiakasvalintapolitiikan johdosta.

Ravintolapäällikkö F:n antama vastaus

Vastaaja ravintolapäällikkö F kiistää rikkoneensa yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa. F kirjoittaa olleensa työvuorossa 24.10.2004 ja palvelleensa viiden hengen miesporukkaa, joka oli käynyt ravintolassa usein aiemmin.

Miesporukan käyttäytyminen oli ollut F:n mukaan 24.10.2004 ja aikaisemminkin ravintolaan sopimatonta, häiritsevää ja epäasiallista. Kiellot ja kehotukset eivät F:n mukaan tehonneet miesporukkaan. Hän kehotti myös 24.10.2004 seuruetta poistumaan ravintolasta ja joutui pyytämään myös poliisit paikalle saatuaan eräältä miehistä tappouhkauksen. Tässä yhteydessä F antoi seurueelle toistaiseksi voimassa olevan porttikiellon ravintolaan.

Kerrotun tilanteen jälkeen F oli kirjoittanut vuoropäiväkirjaan ohjeistuksen sekä ilmoittanut asiasta tekstiviestillä työntekijöille. F ilmoittaa tekstiviestinsä sisällön olevan riidaton. F pahoittelee vuoropäiväkirjaan kirjoittamaansa mainintaa ”karvakäsi”. Hän katsoo kuitenkin, ettei tämä ilmaisu

loukkaa kyseessä olevia ulkomaalaisia, koska se ei tule heidän tietoisuuteensa eikä se ole suoranaisesti heille osoitettu.

F katsoo antaneensa porttikiellon täysin oikeutetusti ja ohjeistaneensa alaisiaan vastaisen varalle eikä kyse siten ole syrjinnästä.

Vähemmistövaltuutetun vastaselitys F:n vastaukseen

Vastaselityksessään hakija katsoo, että ravintolalla on oikeus poistaa tiloistaan häiritsevästi käyttäytyvät asiakkaat. Ravintola Otto K:n vuoropäiväkirjaan tehdyn merkinnän sekä työntekijöille lähetetyn tekstiviestin mukaan kuitenkin kaikki ravintolassa asioivat ulkomaalaiset on asetettu porttikieltoon eikä vain tietyt huonosti käyttäytyneet asiakkaat. Hakijan mukaan vuoropäiväkirjassa todetaan erikseen, että viisi ”heikäläistä” on juuri saatettu ulos eikä porttikieltoa ole osoitettu koskemaan vain näitä poistettuja henkilöitä vaan kaikkia ”karvakäsiä”. Hakija pitää tällaista käskyä välittömänä syrjintänä, koska kaikki ulkomaalaiset asiakkaat on asetettu porttikieltoon heidän etnisen taustansa johdosta.

Hakijan käsityksen mukaan kaikki viisi ravintolan työntekijää ovat ymmärtäneet, että kaikki ulkomaalaiset on asetettu porttikieltoon eikä heitä saa palvella. Työntekijät olivat ilmoittaneet ravintolapäällikölle, että he eivät suostu asiakkaiden erottelemiseen näiden etnisen taustan perusteella. Kahden työntekijän kertoman mukaan heille on ilmoitettu vaihtoehdosta vaihtaa työpaikkaa, mikäli ulkomaalaispolitiikka ei heille sovi. Nämä seikat osoittavat hakijan mukaan, että kyseessä on ollut ravintolan ja ravintolapäällikön käsky olla palvelematta kaikkia ulkomaalaisia asiakkaita eikä vain huonosti käyttäytynyttä seuruetta.

Ravintolan omistajan Itkola Oy:n antama vastaus

Itkola Oy:n toimitusjohtaja G kiistää, että vastaaja olisi rikkonut yhdenvertaisuuslain 6 §:ssä säädettyä syrjintäkieltoa.

Kirjeessään G ilmoittaa yhtiönsä puolesta yhtyvän täysin ravintolan omistajana ravintolapäällikkö F:n 5.8.2005 syrjintälautakunnalle esittämiin perusteluihin. G katsoo vastauksessaan, että F:n ja hänen edustamansa yhtiön suhtautuminen kuuluu normaalien mittapuiden mukaan arvioituna tavanomaiseen ravintolatoiminnan harjoittamiseen, eikä palvelu ole ollut millään tavalla syrjivää kuten hakemuksessa on väitetty. Hakemuksessa esitetyt väitteet johtunevat G:n mukaan entisen vuokratyöntekijän katkeruudesta entistä esimiestään kohtaan. G katsoo, ettei kyse ole ollut syrjintäkiellon rikkomisesta.

Vähemmistövaltuutetun vastaselitys Itkola Oy:n vastaukseen

Hakija on esittänyt Itkola Oy:n vastauksen johdosta seuraavaa. Itkola Oy toteaa syrjintälautakunnalle antamassaan vastauksessa, että Ravintola Otto K:n omistajana he yhtyvät ravintolapäällikkö F:n antamaan vastaukseen. F:n antaman vastauksen perusteella Itkola Oy toteaa ravintolansa toiminnan olleen tavanomaista ravintolatoiminnan harjoittamista, eikä palvelu ole ollut mitenkään syrjivää.

Itkola Oy perustaa hakijan mukaan vastauksensa pelkästään ravintolapäällikön antamaan vastaukseen. Itkola Oy ei ole esittänyt ravintolan omistajana ryhtyneensä toimenpiteisiin esimerkiksi sen selvittämiseksi, onko ravintolapäällikkö F mahdollisesti toiminut ravintolan asiakasvalinnassa syrjivällä tavalla. Ravintolan omistaja on hakijan mukaan siis ollut tietoinen tai tullut tietoiseksi mahdollisesta ulkomaalaistaustaisia asiakkaita syrjivästä asiakasvalintamenettelystä kuitenkin ryhtymättä toimenpiteisiin asiassa.

Hakija katsoo, että myöskään Itkola Oy ei ole esittänyt sellaisia syitä tai perusteita, jotka osoittaisivat, ettei syrjintää, käskyjen antoa syrjimiseksi ja häirintää ole tapahtunut. Hakijan mukaan päinvastoin omistajan toimimatta jättäminen lainvastaisen asiantilan selvittämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi vahvistaa syrjivän toimintapolitiikan olemassaoloa.

Vähemmistövaltuutettu uusii hakemuksessaan esittämänsä vaatimukset siitä, että Ravintola Otto K:n palvelujen tarjonta on syrjivää, ravintolan toiminta täyttää osittain häirinnän määritelmän ja ravintolapäällikön käskyt täyttävät syrjinnän määritelmän käskystä syrjiä. Hakija uusii vaatimuksensa siitä, että vastaajille tulisi määrätä syrjintäkielto.

Vähemmistövaltuutetun lisäselvitys

Vähemmistövaltuutettu ilmoittaa uusivansa 27.6.2005 sekä 5.9.2005 ja 15.11.2005 kirjelmässään esittämänsä ja katsoo esittäneensä syrjintälautakunnalle tiedot 24.10.2004 tapahtumien osalta siltä osin, mitä hänen tietoonsa on saatettu.

Hakijan mukaan keskeistä on, että asiassa on esitetty vahvoja viitteitä siitä, että ravintolapäällikkö F on antanut ravintolan työntekijöille käskyn olla palvelematta ulkomaalaistaustaisia asiakkaita. Siten ravintolan syrjivä toiminta kohdistuu kaikkiin ulkomaalaistaustaisiin ravintolaan pyrkiviin tai ravintolassa asioiviin asiakkaisiin.

Hakija ilmoittaa, ettei sillä ole tietoa niiden ulkomaalaistaustaisten henkilöiden henkilöllisyydestä, joihin ravintolan mahdollisesti syrjivä toimintapolitiikka on kohdistunut. Näin ollen hänellä ei ole mahdollisuutta saada mahdollisesti syrjityksi tulleilta ulkomaalaistaustaisilta henkilöiltä lausuntoa. Hakija ilmoittaa, ettei hänellä ole mahdollisuutta tarkentaa, kuinka moneen ulkomaalaistaustaiseen henkilöön ravintola Otto K:n mahdollisesti syrjivä toiminta on kohdistunut.

F:n lisäselvitys

Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen komisario H on toimittanut 24.10.2005 tapahtumista viranomaiskäyttöön asiakirjan, jossa on todistus poliisirekisterien tiedoista. Poliisi ilmoittaa, että F:n pyynnön mukaisesti poliisin lausunto on toimitettu suoraan syrjintälautakunnalle.

Ilmoittajana Oulun poliisille on ollut vahtimestari. Tapahtumapaikka on ollut Ravintola Otto K sunnuntaina 24.10.2005 kello 16.18. Poliisitehtävän laji on ollut häiriökäyttäytyminen. Päihtyneenä on otettu kiinni viisi.

Ilmoitustietojen mukaan ravintola Otto K:sta on viety 24.10.2005 poliisilaitokselle neljä nimeltä mainittua henkilöä kiinniotetuiksi merkinnöillä "uhkailivat ravintolan henkilökuntaa". Paikalla käyneen poliisin mukaan mainitut henkilöt käyttäytyivät uhkaavasti ja häiritsevästi. Tallöin heidät poistettiin paikalta. Henkilöt olivat kuitenkin palanneet hetken kuluttua takaisin ja jatkaneet sopimatonta käyttäytymistään. Silloin heidät oli tuotu poliisilaitokselle.

Esittelijän esitys

Syrjintälautakunnan tulee kieltää Itkola Oy:tä, Ravintola Otto K:ta ja ravintolapäällikkö F:ää syrjimästä asiakkaitaan etnisellä perusteella.

Perustelut

Hakija on esittänyt, että Ravintola Otto K on syrjivästi kieltäytynyt tarjoamasta palveluja maahanmuuttajataustaisille ja ulkomaalaisille asiakkaille.

Ravintolan Otto K:n työntekijät ovat hakijan selvityksen mukaan ymmärtäneet ravintolapäällikön ohjeet niin, että kaikilta ulkomaalaisilta on evätty pääsy ravintolaan ja työntekijöitä on kielletty palvelemasta heitä. Työntekijät ovat myös ilmoittaneet ravintolapäällikkö F:lle, että he eivät suostu asiakkaiden erottelemiseen näiden etnisen taustan perusteella.

Vastaajat ovat kiistäneet, että ravintola Otto K:n palvelu olisi ollut syrjivää.

Vastaaja on myöntänyt kiivastuksissaan käyttäneensä alaisilleen antamassaan ohjeessa epäasiallista ilmaisua ”karvakäsi” paikalla olleista asiakkaista.

Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan etnisen alkuperän perusteella tapahtuvaan syrjintään, kun kysymys on yleisölle tarjottavien tai yleisön saatavilla olevien palvelujen tarjonnasta tai saatavuudesta muissa kuin yksityisten henkilöiden välisissä suhteissa. Laissa säädetyn syrjintäkiellon mukaisesti ketään ei saa syrjiä etnisen tai kansallisen alkuperän perusteella. Välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan tai jotakuta on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjinnällä tarkoitetaan edellisten lisäksi ohjetta tai käskyä syrjiä. Ohje tai käsky voi yhdenvertaisuuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan olla esimerkiksi syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opastus, toimintaohje tai velvoite.

Yhdenvertaisuuslain syrjintäkieltoa voi rikkoa niin aktiivinen toiminta kuin toimimatta jättäminenkin. Yhdenvertaisuuslain noudattamista voidaan vaatia kaikilta, jotka joko ovat osallistuneet syrjivään päätöksentekoon tai joiden olisi syrjinnästä tiedon saatuaan tullut ryhtyä toimenpiteisiin lainvastaisen asiantilan korjaamiseksi.

Lautakunta katsoo, että henkilöiltä, jotka ovat Oulun kihlakunnan poliisin lausunnossa 24.10.2004 tapahtumien mukaan esiintyneet häiritsevästi ravintolassa, on voitu perustellusti evätä ravintolaan pääsy. Tämä ei kuitenkaan oikeuta yleisesti kieltämään sisäänpääsyä ravintolaan etnisellä perusteella niiltä asiakkailta, jotka eivät ole osallistuneet häiritsevään toimintaan.

Asiakkaiden nimittely ”karvakäsiksi” on katsottava ulkomaalaisia asiakkaita loukkaavaksi ja tällä nimittelyllä on luotu myös ulkomaalaistaustaisia asiakkaita halventava ilmapiiri.

Ravintolapäällikkö F:n olisi tavanomaista harkintaa käyttäen pitänyt tietää, että hänen vuoropäiväkirjaan kirjoittamansa ja tekstiviestinä antamansa ohjeet loukkaavat toisen henkilön arvoa etnisellä perusteella.

Itkola Oy:n olisi tullut myös ryhtyä toimenpiteisiin ravintolan omistajana, ettei ravintolan asiakasvalintaa ohjeisteta laissa kielletyllä tavalla.

Syrjintälautakunta katsoo, että ravintolapäällikön ohjeet täyttävät edellä todetun syrjinnän määritelmän käskystä syrjiä ravintolapalvelujen saamisessa etnisen taustan perusteella.

Syrjintälautakunnan päätös

Syrjintälautakunta päätti kieltää Itkola Oy:tä, Ravintola Otto K:ta ja ravintolapäällikkö F:ää syrjimästä asiakkaitaan etnisellä perusteella.

Lainkohdat

Yhdenvertaisuuslaki 2 §, 2 momentti, 6 §:n 2 momentin 4 kohta, 13 §:n 1 momentin 2 kohta, 17§

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.